

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ZJIŠTĚNÍ A ANALÝZA AKTUÁLNÍCH VZDĚLÁVACÍCH POTŘEB PEDAGOGŮ – ANGLIČTINÁŘŮ V OBLASTI JAZYKOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

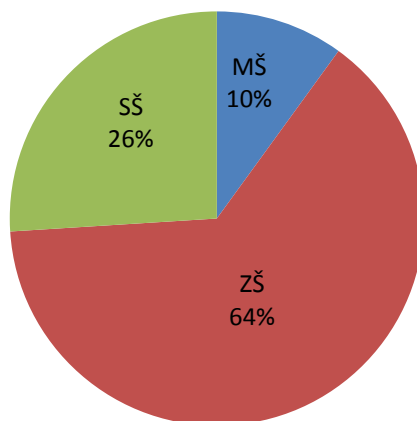
Úvod

Tato analýza je součástí grantového projektu Metodická podpora pro učitele angličtiny, zkr. AC PODVYS, reg. č. CZ.1.07/1.3.02/04.0009. Týká se klíčové aktivity 1.

V rámci této aktivity jsme v září oslovili 433 škol – z toho 116 mateřských, 250 základních a 67 středních. Školy jsme oslovili emailem jednak přes školské odbory, po té pak přímo všechny MŠ, ZŠ a SŠ v kraji Vysočina a také jsme oslovili individuálně všechny předběžné zájemce, kteří reagovali na naši nabídku v rámci průzkumu zájmu prováděném v období před zahájením projektu. Bohužel odezva byla velmi malá, proto jsme se rozhodli dotazník přepracovat a oslovit všechny školy dopisem. Následně jsme ale zjistili, že ani na tuto formu oslovení školy nijak výrazně nereagují a proto jsme postupně začali školy (jejich angličtináře) kontaktovat telefonicky. Při telefonickém kontaktu jsme zjistili, že se naše nabídka (včetně dotazníku) jen ve velmi malém procentu dostala k angličtinářům. Nejčastější reakcí bylo, že různých nabídek je příliš mnoho a není kapacita všechny informace probrat a vstřebat. Abychom motivovali učitele k vyplňování dotazníku, rozhodli jsme se dotazníky následně slosovát o zajímavé ceny.

Návratnost dotazníků byla následující: Ze 116 oslovených mateřských škol jsme dostali dotazníky jen od 13 školek (tedy jen 11 % návratnost), z 250 základních škol reagovalo jen 86 (34 % návratnost) a z celkového počtu 67 středních škol jsme získali dotazníky od 35 škol (52 % návratnost) – celkem jsme tedy získali dotazníky od 137 pedagogů (celková návratnost 32 %). Z toho 10 % tvořily dotazníky z mateřských škol, 64 % ze základních škol a 26 % ze středních škol.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Pedagogy jsme následně kontaktovali, abychom domluvili termín ústní konzultace. Konzultace proběhla se 76 pedagogy.

Cílem průzkumu bylo zjistit, jaké jsou skutečné potřeby pedagogů a jak se liší dle jednotlivých skupin respondentů s ohledem na jejich vzdělání, věk, velikost školy a místa či kvalifikaci.

Předmětem dotazníku bylo získat základní informace o škole a učiteli, předmětem následné ústní konzultace byly spíše konkrétní potřeby učitelů a jejich specifikace.

Základní údaje

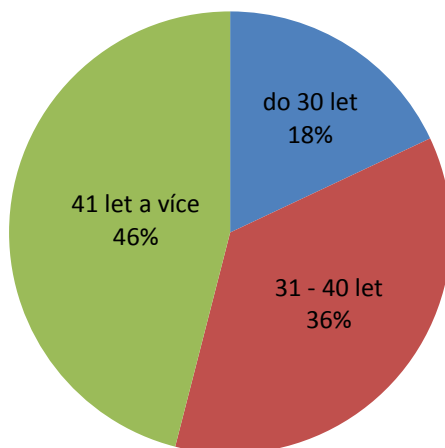
Vysokoškolské vzdělání:

Z celkového počtu respondentů je 93 % vysokoškolsky vzdělaných. Z těchto pedagogů má ale jen 38 % plnou kvalifikaci pro výuku AJ. 50 % pedagogů bez vysokoškolského vzdělání si plánuje toto vzdělání doplnit.

Věk:

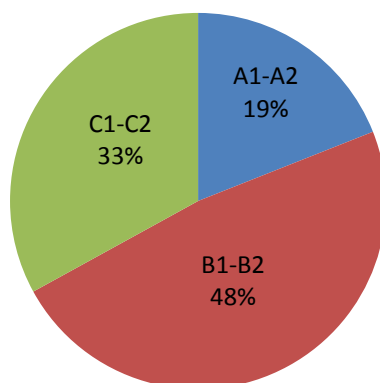
25 pedagogů ze 135 je mladších 31 let (tedy 18 %). Do kategorie 31-40 let spadá 48 z dotázaných (tedy 36 %) a v kategorii nad 41 let je 62 respondentů (tedy 46 %).

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Úroveň angličtiny:

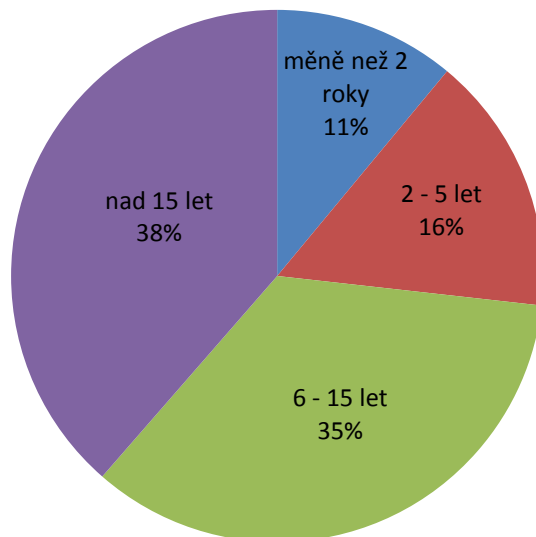
Pokud jde o úroveň angličtiny, 19 % všech dotázaných pedagogů má úroveň A1 a A2, 48 % B1a B2 a 33 % má úroveň C1 a C2.

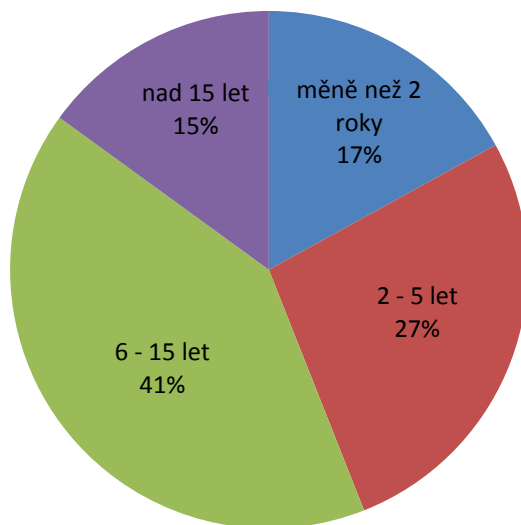
Celková doba praxe a praxe ve výuce AJ:

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Méně než 2 roky učí 14 ze 127 dotázaných, tedy 11%. Dva až pět let učí 16 % pedagogů, 6-15 let učí 35 % a nad 15 let učí 38 % dotázaných pedagogů.

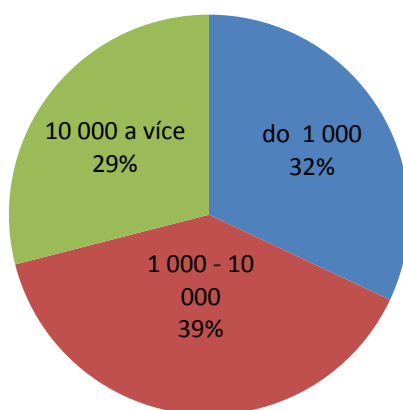
Pokud jde o praxi v učení angličtiny, tam je situace poněkud jiná, 17 % pedagogů učí angličtinu méně než 2 roky, naopak jen 15 % ji učí více jak 15 let.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

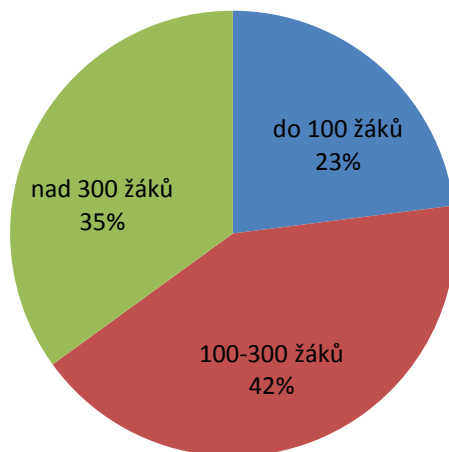
Velikost obce a školy:

Z menších obcí do 1000 obyvatel jsme získali 32 % dotazníků, z obcí do 10.000 obyvatel reagovalo 39 % pedagogů a z měst nad 10.000 obyvatel to bylo 29 %.

Pokud jde o velikost školy, na školách s méně než 100 žáky pracuje 23 % respondentů, na školách s počtem žáků 100 – 300 pracuje 42 % respondentů a na větších školách s počtem žáků nad 300 je to 35 %.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Počet učitelů vyučujících AJ na škole:

13 % respondentů jsou jedinými učiteli AJ na škole. U 14 % respondentů jsou 2 angličtináři na škole, u 42 % jich jsou 3 či 4 a 31 % respondentů uvedlo, že na škole učí AJ pět či více učitelů.

Technologické vybavení:

70 % dotázaných uvedlo, že mají na škole interaktivní tabuli. Z nich ji ale jen 41 % aktivně používá.

Internet má na škole 77 % všech dotázaných.

Nějakou formu školení na tuto techniku by si přálo 58 % respondentů.

Učebnice:

Naprostá většina pedagogů používá anglické učebnice – 74 %. Naopak jen české učebnice používá 12 % dotázaných a jejich kombinaci v různé formě využívá 14 % respondentů.

Velikost skupin:

Velikost skupin je nejčastěji přibližně 15 dětí (asi v 50 % případů), nejsou však výjimky ani skupinky s dvaceti a více dětmi. Ve 23 % případů pedagogové učí i takto velké skupiny. Skupinky s max. 11 dětmi jsou cca ve 20 % případů.

Zde je třeba ale upozornit, že se také v určitém procentu škol jedná o malotřídky.

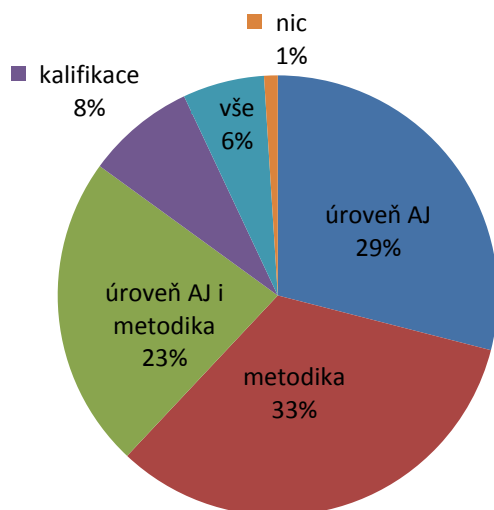
Působení rodilých mluvčích na školách

Pouze ve 14 % případů na škole působí rodilý mluvčí. 86 % pedagogů tedy uvedlo, že na škole rodilého mluvčího nemají, z nich by si však jeho přítomnost přálo 79 %. V našem vzorku se však

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

neukázala výrazná závislost přítomnosti rodilého mluvčího na velikosti obce či školy. V každém případě bylo toto zjištění pro nás překvapením a na základě toho jsme byli nuceni upravit program dvoudenního semináře (KA3).

Dále jsme položili pedagogům otázku, která z následujících oblastí je pro ně nejdůležitější: dosažení formální kvalifikace, zvýšení úrovně AJ nebo zlepšení metodické vybavenosti. Zjistili jsme, že pro pedagogy je nejdůležitější zlepšení metodické vybavenosti a v těsném závěsu zvýšení úrovně AJ. Naopak dosažení formální kvalifikace uvedlo jako prioritu jen 8 % dotázaných.

Také nás zajímalo, co pedagogy vedlo k tomu, že začali učit angličtinu. V 53 % případech pedagogové uvedli, že učí AJ z rozhodnutí školy. Z těchto pedagogů je 89% nekvalifikovaných. 32 % pedagogů učí z vlastního rozhodnutí, tam jde zcela podle předpokladu pouze o pedagogy kvalifikované.

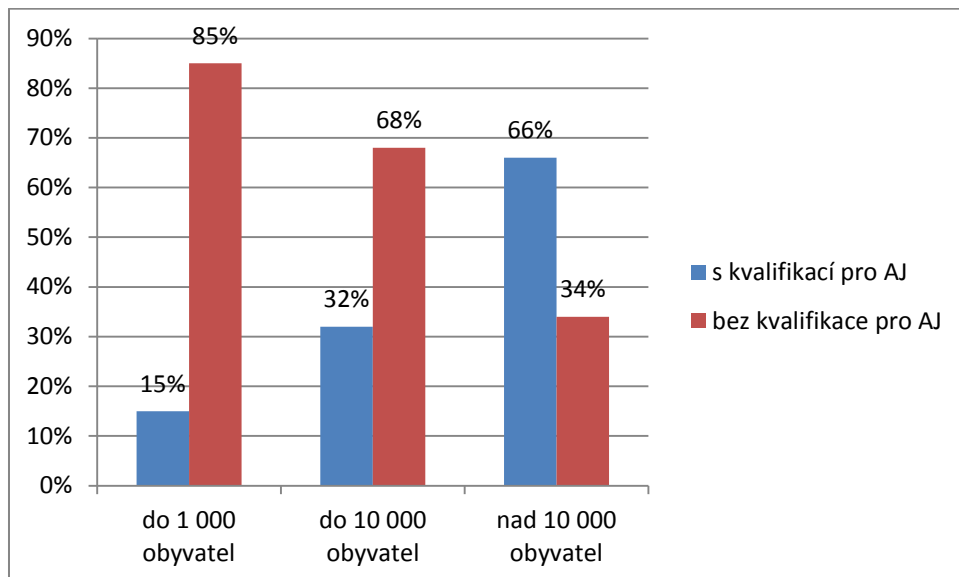
Vztahy mezi jednotlivými ukazateli

Kvalifikace pro výuku angličtiny a úroveň AJ v závislosti na velikosti obce:

Zjistili jsme, že počet pedagogů kvalifikovaných pro výuku angličtiny roste s velikostí obce.

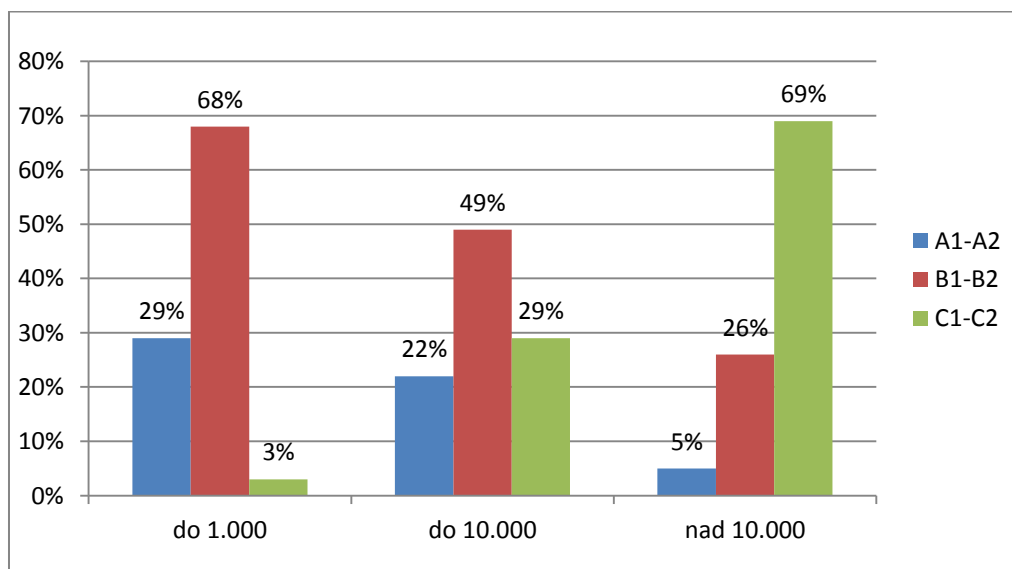
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

V obcích o velikosti do 1 000 obyvatel má jen 15 % plnou kvalifikaci pro výuku AJ. V obcích do 10 000 obyvatel je procento již vyšší, 32 %. V obcích nad 10 000 obyvatel má tuto kvalifikaci 66 %.

Stejně tak se zvyšuje s růstem obce úroveň angličtiny pedagogů. Například v obcích do 1 000 obyvatel má úroveň A1 nebo A2 29 % dotázaných, v obcích nad 10 000 jich je jen 5 %. Současně v nejmenších obcích má úroveň C1 nebo C2 jen 3 % pedagogů, ale v obcích nad 10 000 je to celých 69 %.

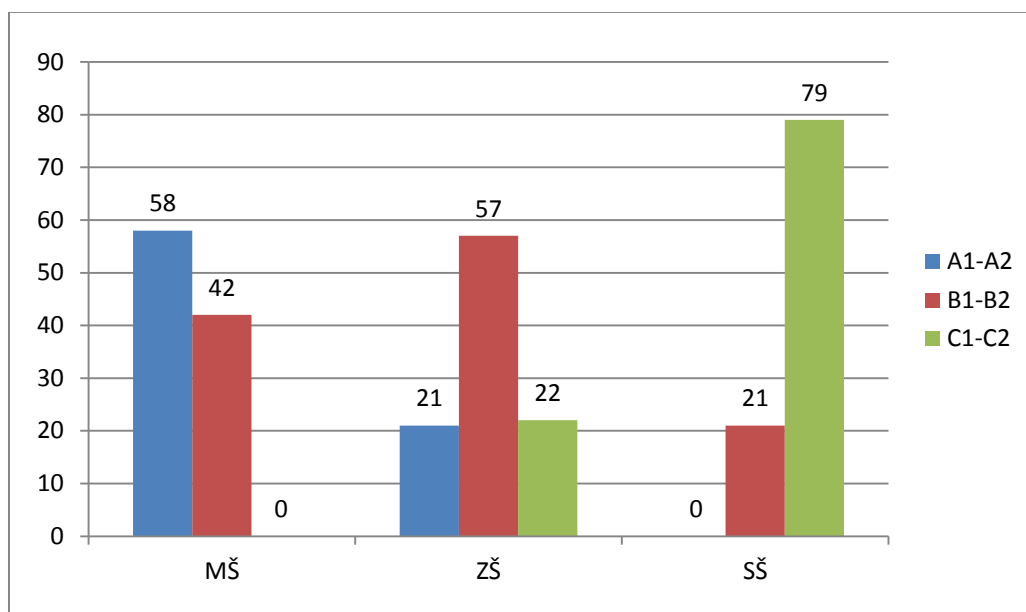
Podrobnější informace viz následující graf.

Dále jsme se zaměřili na úroveň AJ v závislosti na typu školy.

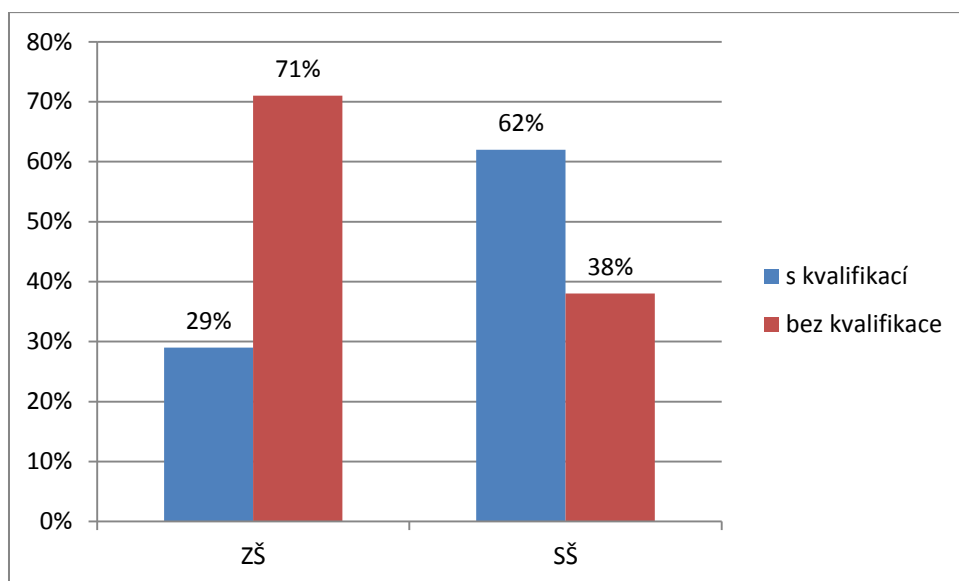
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

V mateřských školách je zcela podle očekávání úroveň nejnižší – A2 má 58 % dotázaných a B1 42 %, C1 či C2 0 %. Na základních školách má B1 či B2 57 % a C1 či C2 22 % pedagogů, na středních školách je již poměr opačný – 21 % má B1 či B2 a celých 79 % pedagogů má úroveň C1 nebo C2.

Stejně tak se liší *kvalifikace pro výuku angličtiny dle typu školy*.

V mateřských školách učí angličtinu nekvalifikovaní učitelé – v našem vzorku to bylo 0 % kvalifikovaných učitelů. Na základních školách mají kvalifikaci pro výuku angličtiny 29 % respondentů, na středních školách je už toto číslo větší, jde o 62 % pedagogů.

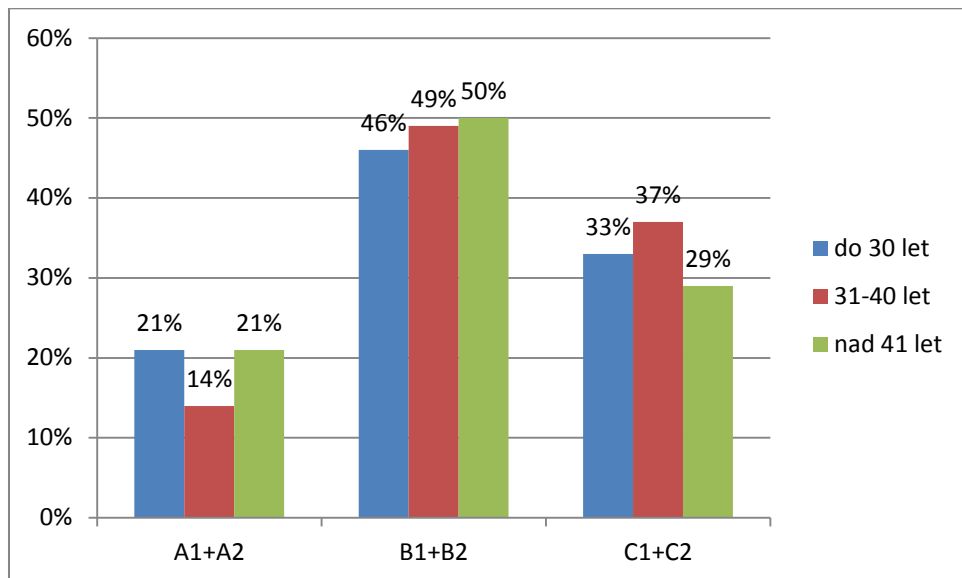

Úroveň AJ dle věku pedagoga

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

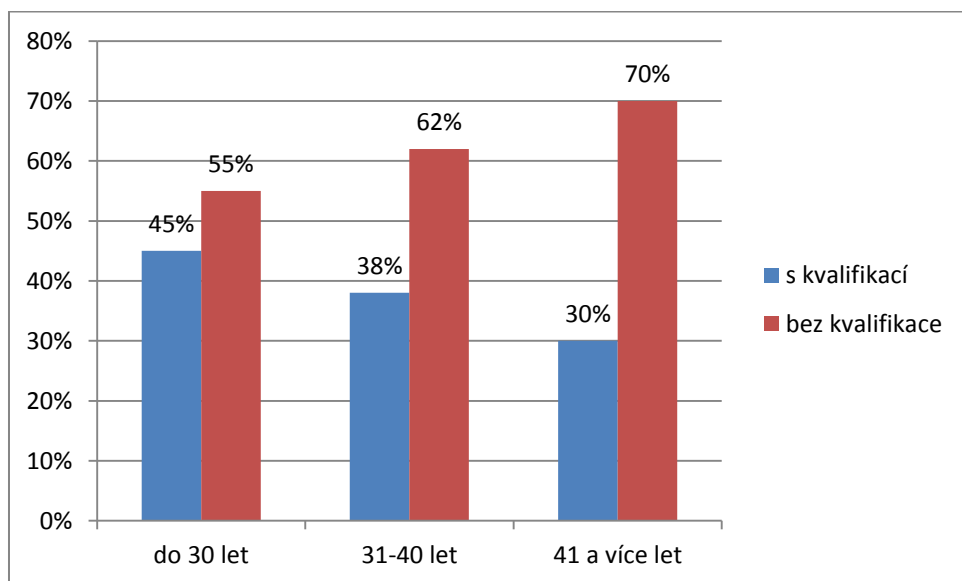
Zjistili jsme, že bez výrazného ohledu na věk učitele má nejvíce pedagogů úroveň B1 či B2 (je to 46 – 50 %). Nejvíce učitelů s úrovní C1 či C2 a nejméně učitelů s úrovní A1 či A2 je ve věku 31-40 let..

Rozložení úrovní mezi nejmladšími a nejstaršími učiteli je přibližně stejné.

Kvalifikace pro výuku AJ dle věku pedagoga

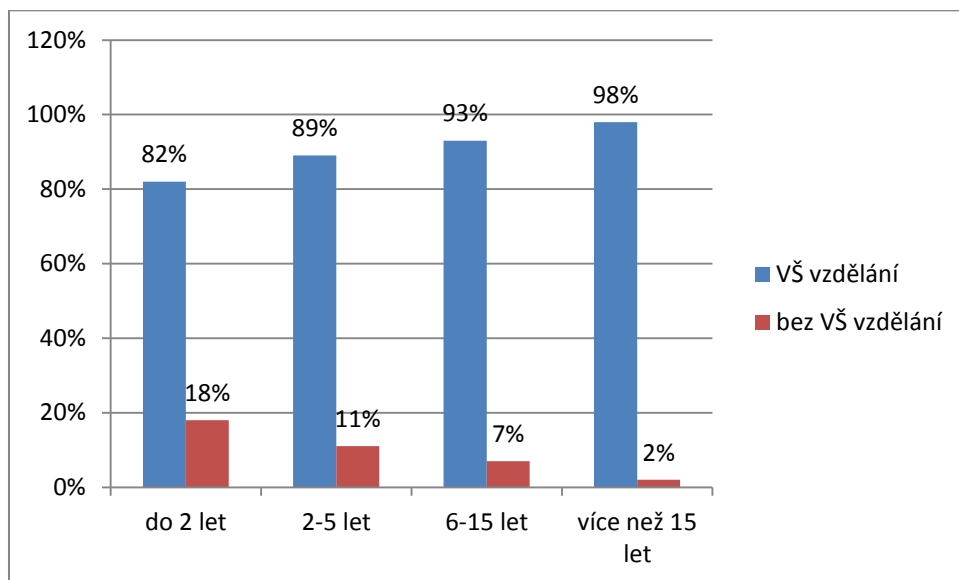
Pokud jde o závislost kvalifikace pro výuku angličtiny a věk pedagoga, ukázala se vzrůstající tendence procentuálního zastoupení nekvalifikovaných učitelů s růstem věku. Ve skupině do 30 let je podíl nekvalifikovaných učitelů 55 %, zatímco mezi pedagogy staršími 41 let je to celých 70 %.

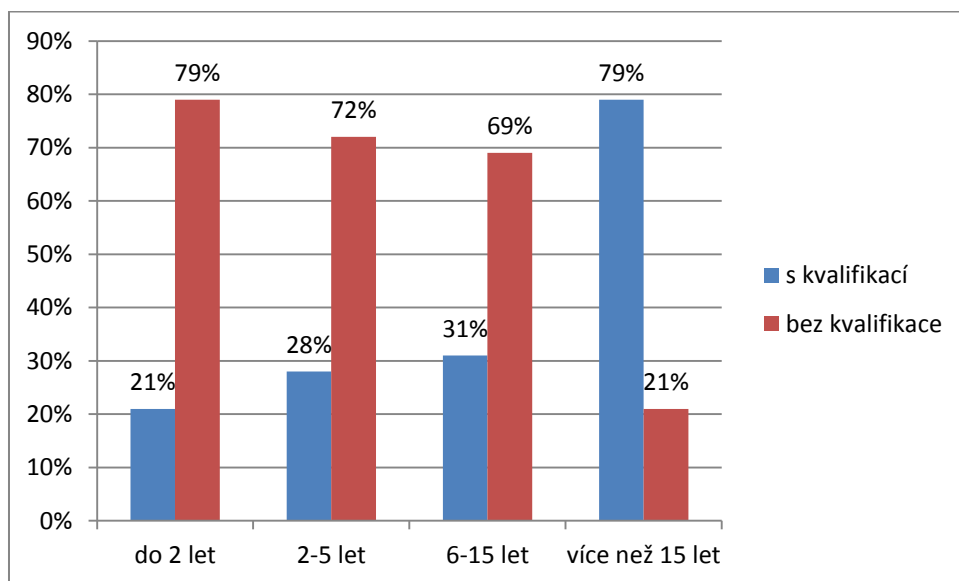
Délka praxe v závislosti na vzdělání.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zajímala nás také závislost délky praxe a kvalifikace učitelů. Zjistili jsme, že s délkou praxe roste počet pedagogů, kteří mají vysokoškolské vzdělání. U pedagogů s praxí do dvou let je to 82 %, naopak mezi pedagogy, kteří učí více jak 15 let je to již 98 %.

Pokud jsem se zaměřili na vztah délky praxe výuky AJ a kvalifikací pro tuto výuku, výsledky byly trochu jiné. Ukázalo se, že je velký rozdíl mezi procentuálním zastoupením kvalifikovaných učitelů mezi těmi, kteří učí AJ méně než 2 roky a mezi učiteli s dlouholetou praxí. Konkrétně jde o 21 % u učitelů s minimální praxí (do dvou let) a o 79 % u učitelů učících angličtinu více jak 15 let.

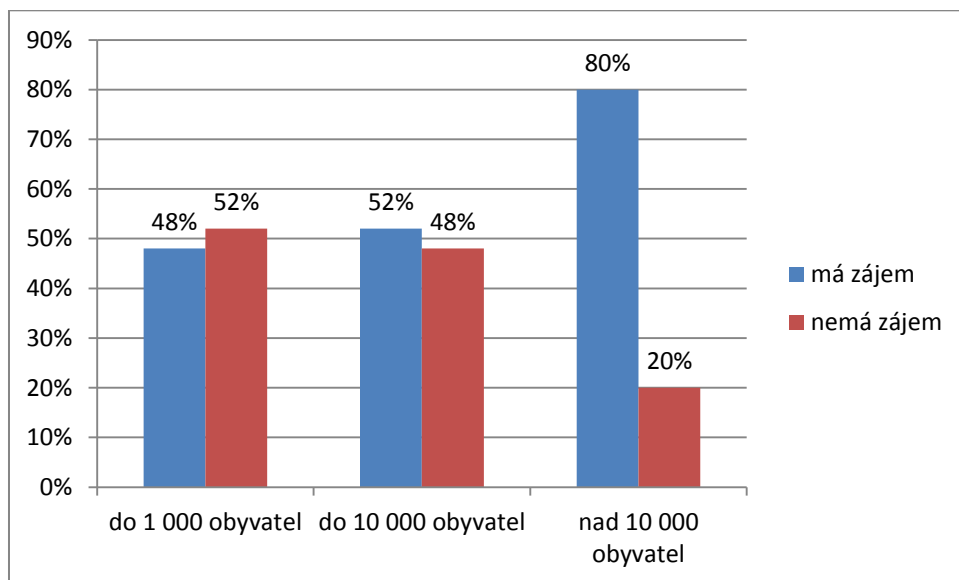
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zajímala nás také *chuť pedagogů se dále vzdělávat*. Zjistili jsme, že 37 % pedagogů bez plné kvalifikace pro výuku AJ si chce vzdělání doplnit.

Zjistili jsme, že chuť zvyšovat si úroveň AJ nějakým způsobem mají v podstatě všichni pedagogové, drobné výjimky tvořili pedagogové na hranici důchodového věku. Nijak výrazně se nelišila přání kvalifikovaných a nekvalifikovaných učitelů. Učitelé nejčastěji uváděli přání vyjet na kurz do zahraničí, účastnit se letních intenzivních kurzů nebo e-learningových kurzů. Cambridgeskou zkoušku plánuje 14 % dotázaných.

Pokud jde o touhu pedagogů zvyšovat si kvalifikaci, 32 % nekvalifikovaných učitelů uvedlo, že uvažuje o rozšiřujícím studiu, 32 % všech dotázaných si přeje metodické semináře, 21 % si přeje e-learningové kurzy.

Zjišťovali jsme také zájem získat *plnou kvalifikaci pro výuku angličtiny v závislosti na velikosti obce*. U nejmenších obcí do 1000 obyvatel vyjádřilo úmysl doplnit si kvalifikaci 48 % dotázaných, u obcí do 10 000 obyvatel to bylo 52 % dotázaných a u obcí nad 10 000 obyvatel si chce doplnit kvalifikaci 80 % dotázaných (zde však má hodnota malou vypovídací hodnotu, neboť je vzorek velmi malý).

Priority učitele v závislosti na kvalifikovanosti

Nekvalifikovaní učitelé si nejvíc přejí zvýšit svou metodickou vybavenost (ve 45 %), 40 % si přeje obojí (tedy zlepšit metodickou vybavenost i úroveň AJ) a pouze 15 % si přeje zvýšit úroveň AJ.

U nekvalifikovaných učitelů jsou čísla trochu jiná. Největší procento učitelů si přeje zvýšit úroveň AJ (35 %), další v pořadí důležitosti je metodická vybavenost (je důležitá pro 23 % pedagogů), pro 19 %

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

je jsou důležité obě dvě věci stejným způsobem, pro 14 % je nejdůležitější získat formální kvalifikaci a všechno stejně důležité je pro 9 % respondentů.

Priority učitele v závislosti na věku

Pokud se podíváme na tyto priority z hlediska věku pedagogů, pak ve skupině učitelů do 30 let je pro 60% z nich nejdůležitější metodické vybavení. Naopak ve skupinách nad 30 let je pouze metodické vybavení nejdůležitější jen pro cca 25 % pedagogů. Úroveň angličtiny považují za nejdůležitější nejčastěji učitelé nad 41 let – konkrétně je to 38 procent. U učitelů do 30 let je to jen 13 %. Formální kvalifikaci považuje za nejdůležitější 7 % učitelů do 30 let, 13 % učitelů ve věku od 31 do 40 let a 6 % učitelů ve věku nad 40 let.

Faktory bránící v realizaci potřeb

Jako faktory bránící realizaci potřeb učitelé nejčastěji uvedli čas (v 51 %), na dalším místě byly nejčastěji rodinné důvody a finance. Učitelé také uváděli důvody jako byrokracie, nezáměr žáků, příliš mnoho práce, věk nebo vedení školy.

Zajímavé byly také odpovědi na dotaz, *co by v dané chvíli pedagogovi nejvíce pomohlo* v souvislosti se vzdělávacími potřebami. Odpovědi byly velice rozmanité – pomohli by motivovanější studenti, menší skupiny, přítomnost rodilého mluvčího ve škole, vycestovat do anglicky mluvící země, lepší pomůcky, dobře mluvit anglicky a nebát se, vyvézt děti do zahraničí nebo méně byrokracie.

Zájem o klíčové aktivity

Zaměřili jsme se také na to, kdo pracuje na jazykovém on-line kurzu Netlanguages. 82 % účastníků kurzu má vysokoškolské vzdělání, ale jen 32 % má plnou kvalifikaci k výuce angličtiny. U metodických on-line kurzů má 92 % vysokoškolské vzdělání a 50 % plnou kvalifikaci pro výuku angličtiny. Zde se možná odráží i fakt, že metodického on-line kurzu se mohou zúčastnit jen pedagogové s úrovní angličtiny minimálně B2 – proto to vyšší procento pedagogů s plnou kvalifikací pro výuku AJ.

Pokud jde o pedagogy, kteří se účastní našich seminářů, nenašli jsme žádný výrazný faktor, který by byl pedagogům společný. Někteří učitelé se zúčastnili jen jednoho semináře, jiní přijížděli opakovaně, někdy se učitelé v rámci jedné školy střídali.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zaznamenali jsme velký zájem o seminář zaměřený na nejmenší děti – Výuka angličtiny pro děti předškolního a raného školního věku. Proto jsme se rozhodli tento seminář zopakovat. V tomto zájmu se odráží i to, že kvalifikovanost učitelů ve školkách i na prvním stupni je nižší, učitelé proto vítají možnosti, jak získat alespoň nějakou metodickou pomoc.

Naopak jsme zaznamenali jen mizivý zájem o dvoudenní seminář pro metodiky a předsedy předmětových komisí. Byli jsme nuceni seminář upravit tak, aby byl přínosný i pro běžného angličtináře.

Při přípravě projektu jsme se snažili zaměřit na metodiky, ale ukázalo se, že v sekcích angličtiny je pravděpodobně často plochá organizační struktura – ačkoli na škole působí více angličtinářů, metodiků pravděpodobně není dostatek. Současně je pro metodiky tento seminář časově dost náročný. Ukázalo se také, že téma rodilého mluvčího není pro pedagogy příliš zajímavé. Jednak mají představu, že rodilý mluvčí učí pouze konverzaci, jednak z finančních důvodů na naprosté většině škol rodilý mluvčí chybí.

Tím, že se učitelé přihlásili do našeho projektu, případně vyplnili dotazník či souhlasili s osobní konzultací, už vyjádřili určitý zájem.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Závěr

Z dotazníkového šetření i z ústních konzultací vyšlo najevo, že školy jsou v průměru velmi dobře vybaveny potřebnou technikou, někteří pedagogové jsou dobře proškoleni, ale spíše převládá názor, že by bylo potřeba školení více. Stejně tak učebnice, které učitelé používají při výuce, jsou velmi dobré. Zaznamenali jsme řadu učitelů z malotřídek, kde je příprava i výuka velmi složitá. Tomuto tématu by se měl pravděpodobně někdo podrobněji věnovat, je to námět pro další semináře.

Oblasti, na které je potřeba se v budoucnu zaměřit:

- 1/ Výuka v malotřídkách
- 2/ Jak dobře využít rodilého mluvčího
- 3/ Angličtina pro raný věk

Pro představu jsme také vytvořili „*typického učitele*“ podle působiště.

Typický učitel v malé obci má vysokoškolské vzdělání, nemá kvalifikaci pro výuku AJ, jeho úroveň angličtiny je B1 či B2, je mu 41 či více let, má praxi jako učitel delší než 15 let, angličtinu učí 6-15 let a chce si zlepšovat metodickou vybavenost i úroveň jazyka.

Typický učitel působící v obci do 10 000 obyvatel má vysokoškolské vzdělání, spíše nemá kvalifikaci pro výuku AJ, jeho úroveň angličtiny je B1 či B2, je mu více než 30 let, má praxi jako učitel delší než 6 let a angličtinu učí 6 – 15 let. Chce si zlepšovat metodickou vybavenost i úroveň angličtiny.

Typický učitel ve městě nad 10 000 obyvatel má vysokoškolské vzdělání, spíše má kvalifikaci pro výuku AJ, jeho úroveň angličtiny je převážně C1, je mu více než 30 let a má praxi jako učitel delší než 15 let. Angličtinu učí 6 – 15 let a chce si zlepšovat metodickou vybavenost i úroveň angličtiny.